

AMPLE

REVISTA EMBOSCADA DE LITERATURA

Núm. 3

Desembre 2001

Difusió gratuïta

Antoni Rotllant,
*¿La revolución devora al
revolucionario?*

Carme Morera
o inventar-se a cada vers

*descripció
invençió*

L'ART DE LA DESCRIPCIÓ I LA INVENCIÓ

Els processos de creació arrenquen de dos plantejaments molt diferents:

1) de la reflexió sobre el què i el per a què, el com, el quan, el qui i per a qui;

2) o, obeint a un impuls original, intenta plasmar-lo sense filtres racionals.

De fet, l'art, que teòricament és la sublimació de la sensibilitat, s'ha mogut, des del romanticisme, en aquesta contradicció; segons les èpoques, predomina una tendència o l'altra. En l'eclecticisme actual, on conviuen les tendències més diverses, i sense la necessària perspectiva, és impossible dir quina tessitura predomina.

Aquest número d'AMPLE presenta dues obres molt diferents, cadascuna de les quals és representativa d'una de les tendències abans esmentades. Així, Joan Brugués, en un article que va servir de base per a la presentació de l'obra d'Antoni Rotllant al Casal Independentista Manel Viusà de Vic el mes d'octubre de 2001, analitza l'obra *¿La revolució devora al revolucionarió?*. En aquest llibre, tal i com explica Brugués, l'autor tras-llada la seva experiència vital, amb la finalitat explícita de deixar-ne tes-timoniatge a la posteritat, i això sense renunciar a donar al text una forma literària.

Per altra part, ens aproximem al conjunt de l'obra de Carme Morera, la qual neix de l'impuls comunicatiu més pur, i es concentra en formes breus i impactants, petites composicions d'una bellesa a voltes misteriosa, a voltes transparent. Tanmateix, a partir d'aquesta immedia-tesa, l'obra va adquirint gruix, de forma que el conjunt conforma tota una visió del món.

**Antoni Rotllant, *La revolució devora al revolucionari?*
Vic: Emboscall Editorial, 2001. Col·lecció Mnemosine, /**

NOTÍCIA D'ANTONI ROTLLANT

Antoni Rotllant (Sant Hilari Sacalm, 1910) ha vessat la seva intensa experiència vital en una trilogia, el primer volum de la qual ha aparegut recentment. Així, *¿La revolució devora al revolucionari?* és un llibre escrit amb el cor, clarament autobiogràfic, encara que no només això, i plenament actual perquè ens mostra la condició humana en la seva dimensió temporal, certament emmarcada en un

moment històric transcendent del segle XX. Els dubtes, les reaccions, les actituds... que ens presenta en aquesta obra són els que continuem tenint avui davant d'un seguit de peripècies a què ens fa afrontar la vida. Per tant, no és un llibre erudit, arqueològic, sinó viu, i de les experiències que ens narra en podem treure molts ensenyaments.

També convé llegir-lo perquè en un moment en què es vol donar per definitiva la versió "oficial" de la història que sempre escriuen els vencedors, la lectura d'obres com aquesta pot ajudar-nos a confrontar aquestes versions amb les d'aquells que varen protagonitzar de debò els fets i tenen la capacitat i la voluntat d'explicar-nos-ho.

És un llibre que conté una quantitat considerable de referències sociològiques, de reflexions filosòfiques i un considerable bagatge literari. Però, sobretot, aquest llibre està farcit d'una filosofia idealista i combativa sempre temperada per un gran sentit comú; frases com "No prenguis el sol a ningú, ja que només n'hi ha un i és de tothom" fan evidents els ideals que guiaven aquells lluitadors: generositat, fraternitat i solidaritat.

És també un document preciós per conèixer una època que sembla més llunyana del que realment és. El llibre avança intercalant i relacionant les vivències d'un home i d'una gent que viuen en un racó de món com les Guàrdies, amb els grans fets històrics, la Dictadura de Primo de Rivera i les guerres del Marroc, el nazisme, el feixisme, l'estalinisme, la República, i com ells pateixen les conseqüències del que es decideix a milers de quilòmetres, però no s'hi resignen, i per tant esdevenen protagonistes actius de la Història.

Augmenta el realisme del llibre el fet que, malgrat que sigui escrit en castellà, es nota que és pensat en català i hi anem trobant frases i expressions tan genuïnes com: "cara de manzanas agrias", "bien de Dios", "les cogió con los meados en el vientre", "la crema de iglesias", "pegarles fuego son higos de otro cesto"...

Aquest llibre, a més, aconsegueix transmetre'ns tota l'emoció dels moments viscuts amb pàgines plenes de tensió narrativa com les que ens parlen del Corn de la Revolució, que cridava al poble de Sant Hilari a la revolta des de temps immemorials quan es trepitjaven els seus drets (l'enfrontament entre el poble i la Guàrdia Civil quan se'ls vol obligar a treballar de franc en la construcció de la carretera de Sant Hilari a Vic és explicat amb una tensió creixent com no ho faria pas millor un escriptor de novel·la d'acció).

Hi veiem les esperances d'uns homes en poder canviar un món que els maltractava des de feia generacions i com no esperen pas que ningú els digui què han de fer, sinó que són capaços d'associar-se, de formar cooperatives... També se'ns explica magistralment com la proclamació de la República el 1931 va despertar grans esperances entre el poble treballador però com es varen desencisar quan comprovaren que els enemics de la República s'infiltraren en llocs clau i com els republicans il·lustrats queien en la vacil·lació i no estaven preparats per afrontar situacions tan radicalitzades com les de la societat dels anys 30. Hi veiem també la traïció del que ell en diu "la quinta columna", és a dir, els comunistes estalinistes del PSUC i el PCE que, com tantes vegades en el S. XX, es convertiren en l'avantguarda de la contrarevolució i dirigiren les armes contra els revolucionaris de la CNT, anarquistes, i els del POUM, en els fets de maig de 1937, molt ben explicats i amb els quals acaba aquest primer volum.

Aquells homes foren derrotats militarment per l'aliança

Franco-Hitler-Mussolini, per la covardia dels anomenats "demòcrates" i per la traïció dels estalinistes, però no humanament, com n'és una prova Antoni Rotllant, ja que la lluita permanent per un Ideal, les inquietuds, la barreja de reflexió-acció -muntar cooperatives, col·lectivitacions...-, l'aspecte constructiu de la revolució, els ha mantingut vius, actius.

A homes com ell, amb una curiositat insaciable per saber, per entendre el món, amb un amor per la natura i per la cultura, que els converteix

en uns precursors dels moviments més nous com l'ecologisme o el pacifisme, a gent així la revolució no els devora perquè no renunciaran mai a les pròpies idees.

Perquè, després de la imposició d'un capitalisme salvatge, de la caiguda de la URSS i el seu socialisme "irreal", del mur de Berlín... què ens queda? El pensament lliure (el lliure pensament) precisament la base del moviment llibertari, un moviment que han volgut enterrar moltes vegades però que, amb un nom o altre, ressorgeix sempre perquè respon als anhels més nobles de l'ésser humà.

Ja que tal com es pregunta l'autor en un moment del llibre: "pot viure un humà sense ideals, sense la dosi d'utopia que vesteix d'esperança l'existir?"

Joan Brugués (Vic)

Joan Brugués i Antoni Rotllant durant l'acte de presentació del llibre *¿La revolución devora al revolucionario?* al Casal Independentista Manuel Viusà el 27 d'octubre de 2001.

LA VEU ORIGINAL

Com Emily Dickinson, que, en paraules de Harold Bloom, va inventar el món, la poesia de Carme Morera sorgeix d'una deu interior, prístina i incontaminada; pertany a aquella estirp de poetes per als quals el món és un mirall on es reflecteix l'ànima. Si bé parla sovint d'estats emocionals, ho fa amb imatges, procedents de l'àmbit natural, d'una força visual impactant. Construeix, amb pinzellades de gran intensitat expressiva, petits quadres on el que compta, més que la perfecció del detall, és l'adequació del conjunt a la seva peculiar manera d'entendre el món i a si mateixa.

Al primer poema de la primera *plquette* que va publicar, *Si guaito cap a mar* (novembre de 1998), veiem expressada molt gràficament la idea que l'origen està dintre d'ella mateixa:

Jo tinc dintre meu
remor de terra
vaixell amagat
volen fer-li guerra.
L'ona dins la mar,
desfà, tot ho mena,
la terra i el mar
besant-se la pena.

Jo tinc dintre meu
el cant de la terra
el joc de la mar
fent l'amor,
la guerra.

s'estableix, doncs, un paral·lelisme entre el món interior i la natura; en tots dos hi ha un conflicte, dues forces oposades, contradictòries, que es rebutgen i s'atrauen alhora. En el poema següent, "Els mots", a través de l'expressió es busca una sortida, gairebé una sublimació, d'aquest conflicte. Un cant que de vegades es considera reeixit, i d'altres resta infant.

Un poema del mateix recull, que precisament es titula infant, ens aclareix el que l'autora vol dir amb aquest concepte.

COM L'INFANT

Jo, com l'infant
que xipolleja a l'aigua.
No vull acalar veles
ací o allà.
Sí, trencar el dic
de l'última paraula
per tornar-la a inventar.

El poema es pot llegir com una declaració de principis poètics: l'autora hi proclama la seva voluntat d'investigar *amb i en* el llenguatge, *amb i en* el món, *amb i en* ella mateixa. De fet, llenguatge, món i ser interior conformen un tot que sovint intenta analitzar en les seves parts, en els elements que en conformen cadascuna de les categories, com en el poema “Pell / Timó / Llum”, On els elements es presenten sota tres categories: *pell* (símbol del jo), *timó* (símbol de la natura) i *llum* (símbol del coneixement i, per extensió, del llenguatge). Tanmateix, els elements no són estàtics, sinó que passen d'una categoria a una altra, barrejats en el tot.

Segurament aquesta dificultat d'analitzar els components atòmics de la realitat fa que la poesia de Carme Morera tendeixi a la síntesi, i, en conseqüència, a la brevetat. Així, en la *plaquette Els ulls et bressen dintre (Quan molt és la mirada)* (publicada el novembre de 1999, amb unes suggestives il·lustracions d'Alba), apareix una de les formes estròfiques que practica amb més assiduitat: l'haiku, una composició d'origen oriental (prové de la Xina i el Japó), que en principi estava lligada a la seva representació gràfica (a causa del caràcter ideogràfic de la calligrafia xinesa), però que occident ha adaptat a la seva manera. La forma que ha acabat tenint en la literatura catalana és de tres versos, els quals es reparteixen un total de disset síl·labes. En paraules de Josep Bargalló Valls, “el haikú cerca la impressió de la natura en el poeta, la impressió de la vida sobre l'instant, a través de la suggestió”.

Aquesta definició inclou, sintetitzats, aquells tres elements que dièim més amunt que es conjuminaven en la poesia de Carme Morera: el jo, la natura i el coneixement. Un exemple:

**La meva solitud
en d'altres ulls:
papallona blanca.**

El jo explícit en el possessiu “la meva” es reconeix en la mesura que es pot veure com un altre, és a dir, com a un ser de la natura: una papallona blanca. Aquesta projecció del jo en la natura serà un dels recursos més presents tant en aquest recull com en el següent que va publicar, *Haikus entre les branques* (juny de 2000), on practica l'haiku de forma més deliberada

**Pura existència:
pols del camí
la lluna amaga.**

Sal, l'últim llibre de Carme Morera (amb il·lustracions de M. Rusiñol Masramon, es presentà a la Jazz Cava de Vic el 26 d'octubre de 2001 amb acompanyament al piano de Montse Catllà), es vertebra al voltant de l'element que li dona títol, emprat amb tota la seva potència simbòlica. Els diversos aspectes del simbolisme de la sal resulten del fet que s'extreu de l'aigua marina per evaporació. A la inversa, el gra de sal barrejat amb l'aigua i fos amb ella és un símbol tântric de la reabsorció del jo en el si universal. La sal és alhora conservadora dels aliments i destructora per corrosió. El seu símbol s'aplica tant a la llei de les transmutacions físiques com a la llei de les transmutacions morals i espirituals.

Actualment, entre nosaltres la sal ha esdevingut símbol de la feminitat; en literatura hi ha un bon exemple d'això en l'obra de Maria Mercè Marçal. Un altre element que adquireix categoria de símbol és el mar, i un altre la terra. Amb tots ells, Carme Morera construeix una obra que és, alhora, creació poètica i projecció interior: obra d'art i font de coneixement.